

СТАНОВИЩЕ

от д-р Ина Димитрова, доцент в ПУ „Паисий Хилендарски”
на материалите, представени от гл. ас. д-р Гергана Попова за участие в
конкурс за доцент по професионално направление „2.3 Философия”
(Социална философия)

Д-р Гергана Попова участва в конкурса с общо 29 публикации, от които три самостоятелни монографии (една на английски, публикувана в чужбина), две части от колективни монографии, 24 статии и студии в чуждестранни и национални издания. Публикациите и цитиранията отговарят на минималните национални изисквания за длъжността „доцент”.

Публикациите и научната автобиография на кандидата показват устойчива и характеризираща се с високо качество академична активност: авторство на научни изследвания, публикувани в престижни български и международни издания, съставителства, участия в научни проекти, участия в национални и международни научни форуми, активна преподавателска дейност, членство в редколегии и научни и образователни организации.

Най-общо може да се каже, че научноизследователската работа на Гергана Попова е фокусирана най-вече върху различните форми на политическо моделиране на тялото, върху употребите му, залозите, имплантирани в него, нормативните хоризонти, в които то се оказва обречено да функционира. Историческото поле, в което най-вече са ситуирани изследванията, е периодът на държавния социализъм, но също така, макар и в по-малка степен, постсоциалистическия период. Другата линия, в която попадат част от публикациите, е „по-чисто” философска, т.е. представлява рефлексия и анализ на ключови автори и концепции в

областта на социалната философия с два общи фокуса – кризата на Европа и няколко концептуализации на властта (на Маркузе, Фуко и Бодрийар). Изключително интересен е и анализът на културния туризъм преди и след 1989 г. през двата профила на туриста – поклонник и потребител.

Публикациите еднозначно демонстрират континуитет на научните приноси на кандидата, въввлеченост в актуална проблематика, изключително задълбочено и диференцирано познаване на различните превъплъщения на телесността в един конкретен исторически период, който силно се нуждае от изследване именно по линията на различните форми на биополитическа регулация, на управление на телата през душите и обратно, както и на особените персонажи, които е трябвало да останат скрити зад „здравата” – в няколко смисъла, които ясно изкрystalлизират в изследванията – фасадата на режима, а именно болните и „увредените”, непродуктивните, хомосексуалните и изобщо уязвимите „естествени” тела. Те обаче имат съответни дисциплиниращи функции или иначе казано са включени чрез изключване, ако използвам тази фигура на Агамбен. От езикова гладна точка прави впечатление, че изказът е едновременно ясен, прецизен, и богат, което позволява публика извън тясно академичната да чете и използва изследванията.

Тъй като конкретният формат не ми позволява твърде дълго и детайлно обсъждане на всички приложени публикации (а и част от тях коментират теми, които впоследствие са станали част от двете монографии, посветени на телесността), смятам да се спра малко по-подробно именно монографията „Тялото в оксимороните на социализма”.

Изследването е посветено на анализ на няколко „вида” социалистически тела, които са разкрити като пресечни точки на амбивалентни политики, практики, дискурси (6 с.), а именно „оксимороните на социализма”, както ни казва и заглавието. Най-общата концептуална рамка, която вдъхновява анализа и задава основните опорни

точки е фукоянският тип проблематизиране на връзката телесност – власт. Този тип проблематизация е значим, защото обръща внимание не само на директното упражняване на очевидна власт, но и поставя акцент върху едно далеч по-софистицирано и затова по-трудно уловимо властово отношение, което през конкретни нормативни матрици, които усвояваме и към които желаем да бъдем причастни, всъщност ни кара да се самоуправляваме, дисциплинираме, оптимизираме и т.н.

Трите глави на книгата разглеждат три форми на - бих го нарекла за максимална краткост - „изчистване” или „освобождаване” на социалистическото тяло от неприсъщи му, чужди за него елементи, което несъмнено цели и „пречистване” на самия дух, обитаващ това тяло. Така първата глава се фокусира върху комунистическия трудов идеал през фигурите на героя в труда, ударничката, бригадирската младеж и съответно, върху изчистването (друг начин да говорим за „включване чрез изключване”, ако се върна към тази фраза по-горе) от безполезните – нетрудовите елементи, паразитите, безделниците, лентяите и т.н.

Втората глава подема мотива за изчистването на социалистическото тяло от сексуалността и съответно, за асексуализирането му до състояние на „жизнерадостен аскетизъм”, въплътен в конкретни, идеологически изработени, образи на любовта, другарството и брака. Изчистването на телата и пречистването на душите, съответно, следва да се постигне чрез съответно възпитание на младежта, чрез законови регулации и санкции, чрез „стратегии на мълчанието” за сексуалността.

Третата глава продължава тази линия, очертавайки няколко начина на изчистване на „плътта” от социалистическото тяло. Тук особено интересен е анализът на един комплекс от биополитически мерки, концептуализиран в книгата като управление на „естественото тяло”, което обаче неудържимо се натрапва през болестта, неспособността, репродукцията, изтощението и т.н. Оттук и засиленото внимание на

режима към здравеопазването и медицината; пренасочването му към формите на възстановяване на силите на трудещото се тяло, т.е. към отдиха, храненето, туризма, спорта, борбата срещу затлъстяването, тютюнопушенето, алкохола; и накрая към кодифициране на един „грижовен” пронатализъм.

Изследването има несъмнени достойнства, сред които ще спомена умелото боравене с методологическия инструментариум, богатата емпирична база, усетът към комплексния социален и идеологически живот на предмета, който е във фокус. Тези качества се виждат ясно и в другите публикации на Гергана Попова.

Накрая ще си позволя да поставя няколко общи въпроса. Първият е свързан с голямата тема, която бих нарекла темата за „изключителността” на социалистическия режим. Иначе казано, дилемата дали социализмът в самите недра на конкретните си практики и жизнени светове, а не на ниво идеологически заявления, е по фундаментален начин различен от капиталистическия; и дали той не е по-скоро „специфичен”, при това точно колкото са „специфични” всички конкретни въплъщения на капитализма например. Това е фонът всъщност на конкретния ми въпрос – доколко капиталистическият пакет от биополитически техники се оказва усвоен от социализма, доколко и по отношение на какво можем да твърдим, че е радикално различен, или пък че просто не е имал ресурсите и времето да се разгърне по същия начин?

Отчасти свързан с това е вторият ми въпрос. Още в предговора се щрихира следната разлика между контекста, за който пише Фуко, и социализма като този мотив се появява на няколко места в частта за труда. Гергана Попова казва, че „Дисциплините, описани от Фуко, са тясно свързани с буржоазните икономически механизми на полезността и печалбата и целят да създават не само покорни, но и полезни тела”, докато ранният социализъм „галванизир[а] до крайност политическото

подчинение [и така] nerядко загърбва утилитарните критерии и в известен смисъл превръща покорното тяло в самоцел”. Тук за мен е интересно как следва да мислим „самоцелността” на един един режим, какво всъщност значи това и значи ли, че го мислим като негова „иррационалност”, като „страст” на режима? Освен това какви са емпиричните основания да твърдим, че при социализма утилитарните подбуди и икономическата полезност остават второстепенни или направо се губят? Дали свърхакцентът върху покорното тяло не е ефект от факта, че на ранния социализъм му се налага да изцежда икономическа ефективност от една все още неприучена на постоянен, дисциплиниран, „тейлъристки” труд работна сила, при това в контекста на изостанала технически, инфраструктурно, организационно и т.н. среда? Т.е. все пак имаме тъкмо икономическа мотивация, а не самоцелност? Въпросът ми няма критичен патос, а е продиктуван от личен теоретичен интерес, свързан с т.нар. трудоустрояване на инвалиди и дали в подобно начинание най-общо казано доминира икономическата мотивация или идеологическият „унес” на режима.

Накрая ще си позволя и една препоръка за теоретично разширяване на фукоянската перспектива, която така или иначе е водеща, с т.нар. *governmentality studies* или изследвания на управляемостта. В тях често се акцентира върху темата за респонсибилизацията и управлението „от разстояние” (израз на Никълс Роуз) и ми се струва особено интересно да се изследва под какви форми този феномен, по-скоро технология на управление на нас самите, функционира в социалистически контекст (например можем ли да го привидим във фигурата на всестранно развитата социалистическа личност).

Заключение: Високото качество на преподавателската и научноизследователската дейност на Гергана Попова ми дава всички

основания без колебание да препоръчам на членовете на академичното жури да ѝ присъдят академичната длъжност доцент по философия (социална философия) в ЮЗУ „Неофит Рилски”.

8.10.2019 г.

София

/Ина

Димитрова/

REVIEW

By Assoc. prof. Ina Dimitrova, PhD,

Plovdiv University Paisii Hilendarski,

regarding the materials submitted for participation in the competition

for occupation of academic position ‘Associate Professor’

In South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad

in the area of higher education 2. Humanitarian sciences

in Professional field 2.3. Philosophy, scientific field “Social philosophy”

for the needs of the Department of "Philosophical and Political

Science" within the Faculty of Philosophy, SWU “Neofit Rilski”,

Blagoevgrad

In the competition for the academic position ‘Associate Professor’, announced in State Gazette No 52/ 02.07.2019 and on the web-site of South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad for the needs the Faculty of Philosophy, Assist. Prof. Gergana Popova, PhD, lecturer in South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad participates as an only one candidate. There are no legal violations in its implementation.

The set of materials presented by Gergana Popova in paper format complies with the Rules for the Development of the Academic Staff of South-West University “Neofit Rilski”, Blagoevgrad.

The candidate Gergana Popova presents: three monographs, two parts of collective monographs, 24 studies and papers in Bulgarian and foreign editions. The presented texts cover the minimum national requirements for the position of Associate Professor.

Popova's publications and curriculum vitae show sustained and high-quality academic activity: authorship of research published in prestigious Bulgarian and international journals and collective works, participation in

research projects, participation in national and international scientific forums, active teaching activity, membership in editorial boards and scientific and educational organizations.

In general, it can be said that Gergana Popova's research focuses mainly on the various forms of political modeling of the body, its uses, the pledges implanted in it, the regulatory horizons in which it turns out to be doomed. The historical field in which research is predominantly located is the period of state socialism, but also, to a lesser extent, the post-socialist period. The other line in which some publications fall is "purer" philosophically, ie. is a reflection and analysis of key authors and concepts in the field of social philosophy with two common focuses - the crisis of Europe and several conceptualizations of power (of Marcuse, Foucault and Baudrillard). Of particular interest is the analysis of cultural tourism before and after 1989 through the two profiles of the tourist - the pilgrim and the consumer.

The publications unequivocally demonstrate the continuity of the candidate's scientific contributions, involvement in current issues, extremely deep and differentiated knowledge of the different incarnations of body in a specific historical period, which is in dire need of exploration precisely along the lines of different forms of biopolitical regulation, management of the bodies through souls and back, as well as the special characters who were supposed to remain hidden behind the "healthy" - in several ways that clearly crystallize in the studies - facade of the regime, namely the sick and the "harmed", the unproductive, the homosexual and the generally vulnerable "natural" bodies.

Since the particular format does not allow me to discuss too much in detail all the publications (and some of them comment on topics that subsequently became part of the two monographs on physicality), I intend to elaborate on the monograph "The body in the oxymorons of socialism". The study is devoted to the analysis of several "types" of socialist bodies, which are revealed as the intersection of ambivalent policies, practices, discourses (6 p.),

namely the "oxymorons of socialism", as the title tells us. This type of problematization is significant because it not only draws attention to the direct exercise of apparent power, but also emphasizes a far more sophisticated and therefore more difficult to capture power, which through specific regulatory matrices that we assimilate and to which we wish to be involved, it actually makes us self-manage, discipline, optimize, etc.

The research has undoubted merits, among which I will mention the skillful handling of the methodological toolkit, the rich empirical basis, the sense of the complex social and ideological life of the subject in focus. These qualities are also evident in Gergana Popova's other publications.

Finally, I will allow myself to ask some common questions. The first is related to the big topic I would call the "exclusivity" of the socialist regime. In other words, the dilemma of whether socialism is at the very bottom of its specific practices and worlds, not at the level of ideological statements, is fundamentally different from capitalism; and whether it is rather "specific", just as all specific embodiments of capitalism are "specific", for example. This is the background, in fact, to my specific question - to what extent the capitalist package of biopolitical techniques is being absorbed by socialism, to what extent and in what we can claim to be radically different, or that it simply did not have the resources and time to expand on the same way?

Part of that is my second question. Already in the preface, the following distinction is drawn between the context for which Foucault writes and socialism, as this motif appears in several places in the work section. Gergana Popova says that "The disciplines described by Foucault are closely linked to the bourgeois economic mechanisms of utility and profit and aim to create not only submissive but also useful bodies", while early socialism "galvanized to the extreme political subjugation [and so] often neglects utilitarian criteria and, in a sense, makes the submissive body an end in itself". Here I am wondering how we should think about the "self-importance" of a regime, what does it really

mean and does it mean that we think of it as its "irrationality", as a "passion" of the regime? Moreover, what are the empirical grounds for claiming that, under socialism, utilitarian incentives and economic utility remain secondary or directly lost? Is the over-emphasis on the submissive body an effect of the fact that early socialism required it to squeeze economic efficiency out of a still unskilled, permanent, disciplined, "Taylorist" workforce, in the context of a backward technical, infrastructural, organizational etc. environment? Do we still have an economic motivation, not an end in itself? My question does not have a critical pathos, but is dictated by a personal theoretical interest related to the employment of persons with disabilities and whether in such an undertaking the economic motivation or the ideological "drift" of the regime generally dominates.

Finally, I will allow myself a recommendation for a theoretical extension of the Foucault's perspective, which is one of the leading ones, by the so-called governmentality studies or governance studies. They often focus on the topic of responsabilization and distance governance (Nicholas Rose's expression) and I find it particularly interesting to investigate in what forms this phenomenon, rather a technology of governing ourselves, functions in a socialist context (for example, can we see him in the figure of a versatile socialist personality).

CONCLUSION

In conclusion: the high quality of Gergana Popova's teaching and research activities gives me every reason to recommend to the members of the academic jury to award her the academic position of Associate Professor of Philosophy (Social Philosophy) at South-West University "Neofit Rilski".

Sofia,
08.10.2019

Reviewer: Assoc. Prof. Ina Dimitrova, PhD.